

TUKUMA NOVADA DOME

Reģistrācijas Nr.90000050975

Talsu iela 4, Tukums, Tukuma novads, LV-3101,
tālrunis 63122707, fakss 63107243, mobilais tālrunis 26603299, 29288876
www.tukums.lv e-pasts: dome@tukums.lv

L Ē M U M S

Tukumā

2020.gada 25.martā

prot.Nr.6, 29.§.

Par SIA "Pienava Wind" paredzēto darbību

Tukuma novada Dome (turpmāk – Dome) 2019. gada 2. decembrī saņēma SIA "Pienava Wind" iesniegumu (reģistrēts ar Nr. 7336; turpmāk – Iesniegums) ar lūgumu Domei akceptēt paredzēto darbību – Vēja elektrostaciju parka "Pienava" būvniecību Tukuma novadā (turpmāk – Paredzētā darbība), kas ietver 22 vēja elektrostaciju P-WT-001, P-WT-002, P-WT-003, P-WT-004, P-WT-005, P-WT-006, P-WT-007, P-WT-008, P-WT-009, P-WT-010, P-WT-011, P-WT-012, P-WT-013, P-WT-014, P-WT-015, P-WT-016, P-WT-017, P-WT-018, P-WT-019, P-WT-020, P-WT-021 un P-WT-022 būvniecību un ar tām saistīto objektu (ceļu, inženiertīklu, sprieguma paaugstināšanas apakšstaciju u.c.) izbūvi. Iesnieguma pielikumā pievienots SIA "ESTONIAN, LATVIAN & LITHUANIAN ENVIRONMENT" sagatavotais "Vēja elektrostaciju parku "Dobeles" un "Pienava" būvniecība Dobeles un Tukuma novados Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums" (turpmāk – Ziņojums) un Vides pārraudzības valsts biroja 2019. gada 11. jūlija atzinums Nr. 5-04/4 par vēja elektrostaciju parka "Dobeles" un "Pienava" būvniecību Dobeles un Tukuma novados ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu (turpmāk – Atzinums).

Paredzētās darbības norises vieta – Brīvzemnieki (kadastra apz. 9048 005 0125), Jaunbieranti (kadastra apz. 9048 005 0045), Gibēļas (kadastra apz. 9048 005 0001), Brūveri (kadastra apz. 9048 005 0032), Straumēni (kadastra apz. 9048 005 0005), Vidrambas (kadastra apz. 9048 005 0025), Sīkmaņi (kadastra apz. 9048 005 0067), Jauncirpes (kadastra apz. 9048 005 0016), Straumēni (kadastra apz. 9048 005 0041), Rožlejas (kadastra apz. 9048 005 0037), Miglas (kadastra apz. 9048 001 0043), Straumītes (kadastra apz. 9048 005 0218), Strautnieki (kadastra apz. 9048 005 0054), Jaunregāres (kadastra apz. 9048 0050011), Balti (kadastra apz. 9048 005 0038) un Jaurambas (kadastra apz. 9048 005 0014).

Atbilstoši likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 6.¹ panta sestajai daļai *attiecīgā valsts institūcija, pašvaldība vai cita likumā noteiktā institūcija lēmumu par paredzētās darbības akceptu pieņem 60 dienu laikā pēc šā likuma 22. panta pirmajā daļā minēto ierosinātāja dokumentu saņemšanas*. Konkrētajā gadījumā līdz 2020. gada 31. janvārim.

Likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22. panta pirmā daļa noteic, *lai saņemtu atļauju uzsākt paredzēto darbību, ierosinātājs iesniedz attiecīgajai valsts institūcijai, pašvaldībai vai citai likumā noteiktajai institūcijai iesniegumu, ziņojumu un kompetentās institūcijas atzinumu par ziņojumu kopā ar citos normatīvajos aktos noteiktajiem dokumentiem, kas (..) vispusīgi izvērtējusi ziņojumu, (..) sabiedrības viedokli un ievērojot kompetentās institūcijas atzinumu par ziņojumu, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņem lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu* (likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22. panta otrā daļa).

Nemot vērā, ka Domei, pieņemot lēmumu par Paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu, ir vispusīgi jāizvērtē Ziņojums, Atzinums, Iesniegums, kā arī ieinteresēto valsts institūciju un sabiedrības viedoklis, Dome ar 2019.gada 19.decembra lēmumu "Par administratīvā akta izdošanas termiņa pagarināšanu saistībā ar SIA "Pienava Wind" paredzēto darbību "Vēja elektrostaciju par "Pienava" būvniecībai Tukumā" (prot. Nr.20, 38.§.) pagarināja administratīvā akta izdošanas termiņu līdz 2020. gada 31. martam.

Izvērtējot visu iepriekš minēto, Dome konstatēja, ka Paredzētā darbība nevar tikt akceptēta, pamatojoties uz turpmāk norādīto.

Iesniedzējs vērsies ar Iesniegumu Domē, pamatojoties uz likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22.panta pirmo daļu, un lūdzis akceptēt Paredzēto darbību. Savukārt Domei, izvērtējot iesniegumu un ievērojot likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22.panta otrajā daļā noteikto, ir jāpieņem lēmums par Paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu. Tādējādi Domei ir jāizdod satura izvēles administratīvais akts, kas nozīmē, ka Domei ir rīcības brīvība attiecībā uz izdodamā administratīvā akta saturu likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22. panta otrajā daļā noteiktajā ietvarā.

Rīcības brīvības pareizas izmantošanas mērķis ir piešķirtās rīcības brīvības ietvaros atrast konkrētam gadījumam vispiemērotākās tiesiskās sekas. Lai atrastu konkrētajai situācijai vispiemērotākās tiesiskās sekas, iestādei ir jāizdara lietderības apsvērumi (66.p.).²

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65.panta trešajā daļā noteiktajam Domes izdodamais administratīvais akts ir satura izvēles administratīvais akts, kas nozīmē, ka līdztekus likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22. panta otrajā daļā noteikto dokumentu un viedokļu izvērtēšanai Domei ir jāizdara arī lietderības apsvērumi, nosakot Domes izdodamā administratīvā akta saturu – proti, akceptēt vai neakceptēt Paredzēto darbību. *Tiesības veikt lietderības apsvērumus ļauj iestādei ņemt vērā atsevišķa gadījuma konkrētos apstākļus un atbilstoši likuma mērķim rast lietas apstākļiem atbilstošāko risinājumu.³*

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66.panta pirmajā daļā noteiktajam, apsverot administratīvā akta izdošanas vai tā satura lietderību (65.pants), iestāde lemj:

- 1) par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (legitīmu) mērķi;
- 2) par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai;
- 3) par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses;
- 4) par administratīvā akta atbilstību, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu un ņemot vērā, ka privātpersonas tiesību būtisku ierobežošanu var attaisnot tikai ievērojams sabiedrības ieguvums.

Lai lemtu par administratīvā akta nepieciešamību legītīma mērķa sasniegšanai, ir jānoskaidro nepieciešamība legītīma mērķa sasniegšanai.⁴ Konkrētajā gadījumā ar Lēmumu Dome lemj neakceptēt Paredzēto darbību, lai aizsargātu Tukuma novada iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, lai saglabātu sugu bioloģisko daudzveidību, lai nodrošinātu pašreizējo komercdarbības veicēju saglabāšanu gan Tukuma novadā, gan blakus esošajā Dobeles novadā, lai nodrošinātu Tukuma novada līdzšinējo ekonomisko attīstību un dabas ainavas saglabāšanu.

Vērtējot administratīvā akta atbilstību, jāņem vērā Administratīvā procesa likuma 13. pantā noteiktais samērīguma princips, kurš noteic, ka labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.⁵ Doktrīnā norādīts, ka *samērīgumu nav iespējams izvērtēt, vadoties tikai no objektīviem kritērijiem. Subjektivitāte ir viena no samērīguma iezīmēm.⁶* Šīs administratīvās lietas ietvaros samērīguma principa piemērošana nozīmē, ka sabiedrības ieguvumam, ko tā iegūs, ja Iesniedzēja Paredzētā darbība netiks akceptēta, ir jābūt lielākam, nekā ierobežojums Iesniedzējam īstenot Paredzēto darbību.

Izvērtējot Iesniegumu, Ziņojumā un Atzinumā norādīto, kā arī izvērtējot sabiedrības pausto viedokli par Paredzēto darbību, Dome secina, ka samērīguma principa ietvaros sabiedrības ieguvums no Paredzētās darbības aizliegšanas būs ievērojami lielāks, nekā ierobežojums Iesniedzējam realizēt

² Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr. iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā, 630. lpp.

³ Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr. iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā, 623. lpp.

⁴ Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr. iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā, 639. lpp.

⁵ Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 8.jūlija spriedums lietā Nr.A420305813

⁶ Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr. iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā, 192.lpp.

Paredzēto darbību. Izskatāmajā lietā Dome neapšaubāmi konstatē Iesniedzēja finansiālus ieguvumus no Paredzētās darbības, taču tajā pašā laikā Dome konstatē, ka sabiedrības ieguvumi situācijā, ja Paredzētā darbība tiks realizēta, būs ievērojami mazāki jeb nesamērīgi mazi salīdzinājumā ar sabiedrībai un dabai radīto kaitējumu un paredzamo negatīvo ietekmi uz Tukuma novada cilvēku dzīves kvalitāti. Izvērtējuma rezultātā Dome konstatē turpmāk norādīto kaitējumu un zaudējumus, ko sabiedrībai un videi radīs vai ar augstu ticamības pakāpi varētu radīt Paredzētās darbības veikšana.

Potenciālais kaitējums videi

Vide un vides tiesības ietver ne tikai dabas aizsardzību, bet visplašāko cilvēka un dabas mijiedarbību.⁷ Arī ilgtspējīgas attīstības princips prasa pieņemt tādus lēmumus, kas būtu vērsti uz sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrētu un līdzsvarotu attīstību, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.⁸

No Domes rīcībā esošās informācijas un dokumentiem Dome secina, ka Paredzētās darbības realizēšana - VES parku būvniecība Tukuma novadā - aizskars iedzīvotāju pamattiesības uz dzīvi labvēlīgā vidē. Tiesības dzīvot labvēlīgā vidē nostiprinātas LR Satversmes 115. pantā: *Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.* Latvijā šīs tiesības ir atzītas par patstāvīgām cilvēktiesībām un tās ir tieši piemērojamas.⁹

Vides aizsardzības likuma 1.panta 17. punkts vidi definē kā *dabas, antropogēno un sociālo faktoru kopumu.* Tiesību doktrīnā ir norādīts, ka *interpretējot Satversmes 115.panta saturu, Satversmes tiesa ir atzinusi, pirmkārt, ka minētais pants ietver divus būtiskus satura elementus: valsts konstitucionālu pienākumu aizsargāt vidi un personu subjektīvās tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. [...] Šajā normā blakus valsts pienākumam rūpēties par vides saglabāšanu un uzlabošanu vienlaikus neapšaubāmi ir nostiprinātas arī personas subjektīvās tiesības uz labvēlīgu vidi. Lai aizsargātu vidi un ievērotu subjektīvās tiesības uz vidi, valstij ir pienākums atturēties no vidi degradējošu darbību veikšanas, kā arī pieņemt un īstenot tādu vides politiku, kas veicina dabas vides saglabāšanu un vides kvalitātes uzlabošanu. Valstij ir arī pienākums pasargāt cilvēkus no vides riska, ko rada ne tikai valsts, bet arī privātpersonas.*¹⁰

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 115.panta izpratnē ilgtspējīgas attīstības modelim atbilst tāda attīstības politika, kas *sabalansē nepieciešamību veicināt ekonomisko izaugsmi un uzlabot ikviena sabiedrības locekļa dzīves kvalitāti, kā arī nepieciešamību nosargāt dabisko vidi nākamajām paaudzēm.*¹¹ Satversmes tiesa savā praksē ir vairākkārt norādījusi, ka *Satversmes 115.pantā lietotais termins "valsts" lietots tā visplašākajā nozīmē. Tāpēc tas nav interpretējams šauri, ar to saprotamas arī pašvaldības.*¹² Tādējādi Domei kā pašvaldības pārstāvniecības institūcijai ir pienākums piemērot minētās Satversmes tiesas atziņas lēmuma par Paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu pieņemšanā.

Vides aizsardzības likuma 3. panta pirmajā daļā ir noteikti vides aizsardzības principi, kas ir jāievēro arī Domei, pieņemot lēmumu par to, vai paredzētā darbība ir akceptējama. Viens no šiem likumā noteiktajiem principiem ir piesardzības princips, kas ietverts minētā panta 2. punktā: *piesardzības princips — ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt*

⁷ Meijere S., Čepāne I. Komentārs Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Zin. vad. Balodis R. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 717.-718. lpp.

⁸ Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 8.jūnija spriedums lietā Nr.A420305813

⁹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011., 717.lpp.

¹⁰ Turpat, 727.lpp., skat arī Satversmes tiesas nolēmumu lietā Nr. 2007-11-03, 17.01.2008. 12. punktu.

¹¹ Turpat, 728.lpp..

¹² Turpat, 728.lpp..

vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību.

Tiesu judikatūrā ir plaši skaidrots piesardzības princips un tā piemērošanas noteikumi (tostarp arī gadījumos, kad pašvaldībām jālemj par VES parku būvniecības akceptēšanu vai neakceptēšanu):

- Piesardzības principa jēga ir atturēties no paredzētās darbības gadījumā, ja ir pamatotas aizdomas (bet nav pilnīga skaidrība) par negatīvu ietekmi. Respektīvi, neskaidrā situācijā, ja nav zināms, ka kāda noteikta negatīva ietekme nebūs, no darbības ir jāatturas;¹³

- Piesardzības principam ir sevišķi būtiska nozīme vides politikas īstenošanā. Saskaņā ar piesardzības principu vides aizsardzība neaprobežojas tikai ar aizsardzību pret jau draudošām briesmām un jau iestājušos sekas likvidēšanu, jo vides iepriekšējā stāvokļa atjaunošana pēc negatīvo sekas iestāšanās bieži vien ir neiespējama. Tādējādi piesardzības principa mērķis ir mazināt nākotnē iespējamās negatīvās sekas. Pie tam piesardzības princips ir piemērojams arī potenciāla riska gadījumos, pat tad, ja risku nevar pilnībā konstatēt, prognozēt vai arī paredzēt sekas, tāpēc ka trūkst informācijas vai zinātnisku datu (sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr.2007-11-03 20.1. punkts);¹⁴

- Pamatojoties uz piesardzības principu, tiesa atcēla Liepājas pilsētas domes lēmumu, ar kuru iestāde bija akceptējusi VES parka būvniecību pilsētas teritorijā, secinot, ka Dome nav izvērtējusi visus aspektus, nav ņēmusi vērā to, ka nav pētījumu par tik liela VES parka ietekmi uz dabu, ka dabai nodarītais kaitējums varētu būt neatgriezenisks, un, tā kā visas sīkspārņu sugas ir īpaši aizsargājamo dzīvnieku kategorijā, Latvija ir pievienojusies Līgumam par sīkspārņu aizsardzību Eiropā, tas uzliek pienākumu veikt pasākumus, lai saglabātu teritorijas, kas nozīmīgas sīkspārņu saglabāšanas statusam.¹⁵

Tiesa šajā lietā norādīja, ka *Plānotajam VES parkam nav tiešas labvēlīgas ietekmes uz vidi un visas prognozējamās ietekmes ir vairāk vai mazāk nevēlamas. [...] konkrētās lietas apstākļos nepastāv strīds, ka plānotā VES parka darbība negatīvi ietekmēs putnus un sīkspārņus, strīda jautājums ir par to, cik būtiska būs šī ietekme. Apgabaltiesas ieskatā šādos apstākļos, kad ir zināms, ka plānotā darbības negatīvi ietekmēs putnus un it īpaši sīkspārņus, kas ir īpaši aizsargājama kategorija, bet nav izpētīts ietekmes būtiskums, proti, lietā nav veikts neviens profesionāli sagatavots pētījums par VES parka sagaidāmo ietekmi uz sīkspārņiem, lai ar pietiekamu skaidrību varētu novērtēt paredzētās darbības sekas uz apkārtējo vidi, atsaukšanās uz piesardzības principu ir pamatota.*"

Šis administratīvās lietas materiālos esošā informācija un dati par būtisko apdraudējumu putniem un sīkspārņiem, būtiskajām paredzamajām izmaiņām novada ainavas daudzveidībā, kā arī infraskaņas un zemas frekvences skaņas, un mirgošanas negatīvo ietekmi uz cilvēkiem, rada pietiekamu pamatu Domei piemērot piesardzības principu, ņemot vērā informāciju par plānotās Paredzētās darbības ietvaros uzbūvējamā VES parka un tās darbības rezultātā radīto izteikti negatīvo ietekmi uz vidi un iedzīvotājiem.

Tiesības dzīvot labvēlīgā vidē

Tiesu judikatūrā¹⁶ par VES parku būvniecību saistībā ar tiesībām uz dzīvi labvēlīgā vidē ir secināts: *Ilgspējīgas attīstības princips prasa pieņemt tādus lēmumus, kas būtu vērsti uz sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrētu un līdzsvarotu attīstību, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. [...] Apgabaltiesas ieskatā šajā gadījumā svarīgāk ir saglabāt nākamajām paaudzēm sugu bioloģisko daudzveidību, bet sabiedrības iespējamais ieguvums no enerģētikas sektora attīstības Latvijā un Latvijas enerģētiskā neatkarība no ārvalstīm ir panākama arī ar citiem līdzekļiem, plānojot VES būvniecību mazāk konfliktējošā vietā.*

¹³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) 2013.gada 25.janvāra spriedums lietā Nr.A42672309, SKA – 40/2013

¹⁴ Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 2.novembra spriedums lietā Nr.A420346316

¹⁵ Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 8.jūlija spriedums lietā Nr. A420305813

¹⁶ Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 8.jūlija spriedums lietā Nr. A420305813

Piemērojot iepriekš minētās Satversmes tiesas un Administratīvās apgabaltiesas atziņas attiecībā uz Paredzēto darbību, Dome konstatē, ka Vēja elektrostaciju parka "Pienava" būvniecības Tukuma novadā (turpmāk – VES parks) gadījumā ne Tukuma novadam, ne Latvijas valstij kopumā nav sagaidāms ne ekonomisks ieguvums, ne arī enerģētikas ieguvums. Par to liecina apstākļi, ka SIA "Eolus" plāno elektroenerģiju ražot bez valsts atbalsta (informācija norādīta SIA "Eolus" 2019.gada 17.septembra vēstulē) un ka SIA "Eolus" nav sniegusi informāciju, ka saražoto enerģiju tirgos Latvijā, kas visticamāk liecina par to, ka plānotajā VES parkā "Pienava" un arī "Dobele" saražotā alternatīvā enerģija visticamāk netiks realizēta Latvijā, bet varētu tikt eksportēta.

Tādējādi sabiedrībai nav konstatējams visbūtiskākais Paredzētās darbības īstenošanas un VES parka darbības ieguvums – elektroenerģijas ražošana un realizēšana Latvijā. Attiecīgi arī VES parka darbība neradīs sabiedrībai tādu ieguvumu Latvijā saražotas enerģijas izmantošanā Latvijā, lai to uzskatītu par tādu ieguvumu, kura dēļ būtu pieļaujams nodarīt kaitējumu videi un novada iedzīvotājiem.

Ņemot vērā minēto, Dome secina, ka Paredzētās darbības realizācijas - VES parka būvniecības un darbības rezultātā – potenciālais neatgriezeniski radītais kaitējums videi un iedzīvotājiem, tostarp negatīvi ietekmētā Latvijas sugu bioloģiskā daudzveidība, Latvijas vide un ainavas tiks neatgriezeniski negatīvi ietekmētas visticamāk citas valsts vai vairāku valstu interesēs, uz kuru tiks eksportēta Latvijā VES parkā "Pienava" saražotā enerģija. Tādējādi Paredzētā darbība radīs Latvijas valstij kaitējumu, un sabiedrības ieguvums no Paredzētās darbības nav sagaidāms, jo Latvijā netiks izmantota VES parkā saražotā enerģija.

Vērtējot no ietekmes uz vidi aspekta, Dome konstatē, ka Paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Tukuma iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē – nodarīs kaitējumu iedzīvotāju veselībai, negatīvi ietekmēs lauksaimniecības zemes un tajās ierīkotās meliorācijas sistēmas, negatīvi ietekmēs Latvijas sugu bioloģisko daudzveidību, jo nogalinās īpaši aizsargājamās putnu un sikspārņu sugas, pilnībā izmainīs novadu un tiem blakus esošo novadu tipiskās un aizsargājamās ainavas. Tādējādi visi šie Paredzētās darbības realizācijas rezultātā radītie zaudējumi un kaitējums ir ievērojami būtiskāki par Iesniedzēja ieguvumu – tā ekonomisko interešu aizsardzību.

Vides aizsardzības likuma 12. panta sestās daļas 1. un 2. punktā noteikts, ka iestāde *izvērtē sabiedrības līdzdalības procesā izteiktos viedokļus un priekšlikumus un samēro indivīda tiesības un intereses ar sabiedrības ieguvumiem un zaudējumiem, ņemot vērā lēmuma vai dokumenta ietekmi uz ilgtspējīgu attīstību, kā arī ievērojot izvērtēšanas principu.*

Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī piemērojot samērīguma principu, Dome konstatē, ka Iesniedzēja ekonomisko interešu aizskārums nevar prevalēt pār visai sabiedrībai un videi radīto kaitējumu, tādēļ Paredzētā darbība nav akceptējama. Dome par būtiskāku uzskata tās pienākumu saglabāt nākamajām paaudzēm sugu bioloģisko daudzveidību un iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, jo šādā veidā sabiedrības ieguvums būs ievērojami lielāks, nekā tās iespējamais ieguvums no enerģētikas sektora attīstības Latvijā, jo īpaši, ja Latvijā saražotā enerģija netiktu izmantota Latvijā, bet tiktu eksportēta.

Kaitējums īpaši aizsargājamām sugām

No Ziņojumā norādītā izriet, ka Paredzētās darbības realizācijas rezultātā tiks nodarīts kaitējums īpaši aizsargājamām sugām.

Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 1. panta 7. punktu par kaitējumu īpaši aizsargājamām sugām vai biotopiem uzskatāmi *jebkādi postījumi, kuriem ir būtiska nelabvēlīga ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai mikroliegumiem, īpaši aizsargājamo sugu vai biotopu labvēlīga aizsardzības statusa sasniegšanu vai uzturēšanu.* Saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 14. panta pirmo daļu *īpaši aizsargājamo sugu indivīdus atļauts iegūt vai traucēt izņēmuma gadījumā, ja nav pieņemamas alternatīvas un tas nekaitē attiecīgo populāciju labvēlīgai aizsardzībai to dabiskajā izplatības areālā.*

Saskaņā ar Ziņojumā norādīto, plānoto VES parku teritoriju šķērso īpaši aizsargājamo zīdītāju - sikspārņu migrācijas trase, kā arī daudzu putnu migrācijas trases, VES parka tuvumā ir nozīmīgi putnu un sikspārņu barošanās punkti un putnu mītnes vietas. Līdz ar to VES parki var būtiski traucēt

sikspārņu un putnu populācijas. Šajā gadījumā samērīguma principa ietvaros Domes nekonstatē pamatu šajā situācija izdarīt izņēmumu un, akceptējot Paredzēto darbību, faktiski atļaut traucēt īpaši aizsargājamas sugas.

Ziņojumam pievienotajā Sikspārņu eksperta 2016. gada 18. decembra atzinumā norādīts: *pēc 2013. gadā veiktajām nogalināto sikspārņu uzskaitēm vairākās vietās Latvijā, ir pamats domāt, ka mūsu apstākļos (Latviju šķērso viens no lielākajiem sikspārņu migrācijas ceļiem Eiropā) sikspārņu bojāeja pie VES ir ievērojami augsta un vairākos gadījumos tuvojas literatūrā norādītajai augšējai robežai. Sikspārņu atražošanās spēja ir ļoti lēna: vairumam sugu dzimst tikai viens mazulis gadā, dažām sugām divi. No populāciju pētījumiem Eiropā zināms, ka migrējošām sikspārņu sugām Natūza sikspārņim un rūsģanajam vakarsikspārņim, kuras visvairāk cieš no vēja ģeneratoriem, mazuļu izdzīvotība pirmajā gadā ir nedaudz virs 50%. Piesummējot vēl papildu mirstību vēja parkos, lokālas vai pat plašāka mēroga populācijas var tikt ievērojami samazinātas. Otrkārt, sikspārņu mirstību palielina šo dzīvnieku jau pieminētā tendence apzināti tuvoties rotoriem. Kaut gan pēc literatūrā atrodamajiem datiem vairumā gadījumu viena turbīna gada laikā vidēji nogalina niecīgu skaitu sikspārņu (0-6 siksp. gadā uz 1 turb. pēc atrasto nogalināto sikspārņu uzskaiti citās valstīs), kopējā visa parka ietekme vai pat tikai dažu nepareizi novietotu turbīnu ietekme var būt ievērojama - līdz 40 un vairāk dzīvnieku gadā uz 1 turbīnu.*

No minētā Dome secina, ka pat ar visiem sikspārņu aizsardzības režīmiem, iespējams, ka gada laikā VES parkā "Dobele" un "Pienava" kopā varētu iet bojā no 300 līdz pat 2000 sikspārņu, ja rēķina, ka uz vienu VES var iet bojā 6 sikspārņi gadā. Šajā situācijā, kad nav saskatāmi pat nebūtiski sabiedrības ieguvumi no Paredzētās darbības realizācijas un VES parku būvniecības un darbības, Dome secina, ka Sugu un biotopu aizsardzības likuma 14. panta pirmās daļas kontekstā Paredzētā darbība nevar tikt akceptēta, ja tās rezultātā ilgtermiņā var ļoti būtiski tikt apdraudēta sikspārņu populācijas atražošanās, kas ievērojami apdraud īpaši aizsargājamo sugu populācijas saglabāšanu. Iesniedzēja ekonomisko interešu aizsargāšanas nolūkā nav pieļaujams, ka VES parka darbības rezultātā tiktu sistemātiski iznīcināti īpaši aizsargājamo sugu pārstāvji (sikspārņi), jo visas Ziņojumā norādītās VES parka teritorijā un tās tuvumā novērotās sikspārņu sugas ir īpaši aizsargājami zīdītāji saskaņā ar Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumu Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" 1. pielikumu. Ziņojumam pievienotajā Sikspārņu eksperta 2016. gada 18. decembra atzinumā ievietota karte ar sikspārņu migrācijas virzieniem Latvijā, kur viens no esošajiem sešiem sikspārņu migrācijas ceļiem šķērso tieši VES parku teritoriju. Līdz ar to potenciālais sikspārņu apdraudējums VES parka teritorijā var būt vēl lielāks, kā iepriekš norādīts.

Sugu un biotopu aizsardzības likuma 11. pantā ir noteiktas aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā, putniem, visās to attīstības stadijās, tostarp ir aizliegta: jebkura mērķtiecīga ķeršana vai nogalināšana; apzināta traucēšana (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvmešanas, ziemas guļas un migrācijas laikā) un dzīvotņu postīšana; putnu dzīvotņu piesārņošana, kaitējuma nodarīšana tām vai citāda putnu traucēšana (11. panta 1., 2. un 6. punkts).

Ievērojot iepriekš minēto, VES parka būvniecība šādās teritorijās, kur migrē īpaši aizsargājami sikspārņi, Ziņojumā pieļaujot to, ka caurmērā gadā uz katru VES (turbīnu) ies bojā no 6 līdz pat 40 sikspārņiem, Domes ieskatā, ir uzskatāma par mērķtiecīgu sikspārņu nogalināšanu un apzinātu traucēšanu. Tāpēc, izvērtējot šīs prognozes samērīguma principa ietvaros kopsakarā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 11. pantā noteikto, Dome secina, ka VES parka "Pienava" būvniecība atbilstoši šī panta prasībām nav pieļaujama un ir aizliegama.

Atbilstoši 1979. gada Konvencijai par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību (turpmāk – Bonnas konvencija), kura Latvijā ir spēkā no 1999. gada, tās dalībvalstis atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu (1. pants) un nepieciešamību veikt pasākumus, lai izvairītos no tā, ka kāda migrējošā suga tiek apdraudēta (2. pants).

Tiesu judikatūrā ir vērtēti pašvaldību lēmumu, ar kuriem tika atļauta VES būvniecība, tiesiskums tieši no vides aizsardzības prasībām. Proti, ar Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 8. jūlija spriedumu lietā Nr. A420305813 (spriedums stājies spēkā) tika atcelts Liepājas pilsētas domes 2012. gada 20. decembra lēmums, ar kuru iestāde bija akceptējusi VES parka būvniecību pilsētas

teritorijā. Administratīvā apgabaltiesa savā spriedumā jautājumos par vēja parka ietekmi uz putnu un sikspārņu migrāciju bija pievienojusies Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 29. augusta spriedumā norādītajiem argumentiem.

Administratīvā rajona tiesa 2014. gada 29. augusta spriedumā bija norādījusi šādus argumentus:

- no Bonnas konvencijas 1. panta izriet, ka tās dalībvalstis atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu. Bonnas konvencijas dalībvalstis saskaņā ar tās 2. pantu atzīst nepieciešamību veikt pasākumus, lai izvairītos no tā, ka kāda migrējošā suga tiek apdraudēta. Tiesa atsaucās arī uz Sugu un biotopu aizsardzības likuma 2. pantu, 8. panta ceturto daļu, 9. pantu, 11. panta 1., 2., un 6. punktu;
- ja valsts veic darbības, tajā skaitā pieņem lēmumus, kuru rezultātā tiek apdraudētas migrējošo sikspārņu sugas, tad šīs darbības ir pretrunā ar Bonnas konvencijas 1. un 2. pantu. Savukārt gadījumā, ja valsts veic darbības, tajā skaitā pieņem lēmumus, kuru rezultātā migrējošo putnu daudzveidība netiek saglabāta un skaitliski netiek uzturētas migrējošo putnu sugu populācijas, vai kuru rezultātā migrējošie putni tiek apzināti traucēti, šīs darbības ir pretrunā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 2. pantu, 8. panta ceturto daļu, 9. pantu un 11. panta 1., 2., un 6. punktu;
- pretrunā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 2., 9. pantu un 11. panta 1., 2., un 6. punktu ir valsts vai pašvaldības darbības, kuru rezultātā tiek pieļauta īpaši aizsargājamo sikspārņu traucēšana migrācijas laikā;
- normatīvie akti nenosaka sikspārņu un putnu mirstības koeficientu attiecībā uz konkrētās sugas putnu skaitu, lai konstatētu, ka konkrētā sikspārņu un putnu suga netiek saglabāta vai skaitliski netiek uzturēta. Tajā pašā laikā, ja putni iet bojā VES darbības rezultātā, vai, ja tie ir spiesti mainīt migrācijas trases, tas nozīmē, ka putnu migrācija tiek traucēta;

No minētā secināms, ka Paredzētā darbība - VES parka "Pienava" būvniecība un darbība radīs neattaisnojamu kaitējumu īpaši aizsargājamām sugām, kas nav attaisnojamas ar Iesniedzēja ekonomiskajām interesēm, tāpēc Paredzētā darbība nav akceptējama.

Ietekme uz Tukuma novada ainavu un tās daudzveidību

No Ziņojuma, Atzinuma un pieejamās informācijas izriet, ka VES parka uzbūvēšana nesamērīgi izmainīs un pat degradēs Tukuma novada ainavu un samazinās tās daudzveidību, kura tiek aizsargāta ar novada attīstības plānošanas dokumentiem.

Tukuma novada attīstības plānošanas dokumentā "Tukuma novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033. gadam (gala redakcija) (turpmāk – Ilgtspējīgas attīstības stratēģija) sadaļā "Dabas, kultūrvēsturiski nozīmīgās un ainaviski vērtīgās teritorijas" norādīts: *saglabātas un kārtībā uzturētas novada dabas, kultūrvēsturiskās un ainaviski vērtīgās teritorijas ir būtisks resurss pievilcīgai Tukuma novada dzīves telpas, rekreācijas un tūrisma attīstībai, kā arī tas ir nozīmīgs nacionālās identitātes saglabāšanas elements. Tukuma novada raksturīga iezīme ir dabas teritoriju daudzveidība.*

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā norādīts, ka novada teritorijā ir četras Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) - Ķemeru nacionālais parks, kas ir arī valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija, dabas parks „Engures ezers”, dabas liegums „Riesta – Džūkstenes purvs” un dabas liegums „Tumes meži”.

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā ir definētas novada vērtīgākās ainavas: *Dažādās dabas teritorijas, kultūrvēsturiskie objekti un izveidotā apbūve un apstādījumi veido novada ainavas daudzveidību. Novadā vērtīgākās ainavu teritorijas ir gleznās skatu vietas jeb ainavu koridors uz Rīgas – Ventpils autoceļa posmā ap Jaunmoku pili, iebraukšana Tukuma pilsētā pa Jelgavas – Tukuma ceļu ar skatu uz Vecpilsētu, skats ceļa posmā no Vienības uz Tukumu uz Tukuma – Lestenes autoceļa un Tukuma – Zentenes autoceļa posms no Sēmes līdz Zentenei. Nākotnē Sēmes - Zentenes ceļa posms attīstāms kā ainavu ceļš, tas nozīmē, ka tam nepieciešams kvalitatīvs segums, saglabāta ceļu līkumainība un sakārtota ceļu ainava, nozīmīgajās skatu vietās jaunai apbūvei jā saglabā šo vietu raksturs.* Kā arī ir īpaši uzsvērts, ka "Kultūrvēsturisko teritoriju un ainavas saglabāšana sekmē iedzīvotāju nacionālās pašapziņas vairošanu un piederības sajūtu novadam.

Tukuma novada teritorijas plānojuma 5.5.1.1. sadaļā noteikts, ka ainaviski vērtīgajās teritorijās *aizliegtas darbības, kuru rezultātā notiek nevēlamas ainavas struktūras izmaiņas, piemēram, nozīmīgu skatu punktu un perspektīvu aizsegšana ar būvēm, apstādīšana ar kokiem vai būtiska reljefa*

pārveidošana.” Savukārt 5.5.1.3. sadaļā noteikts, ka ainaviski vērtīgās teritorijas aizsardzībai jā saglabā apkārtnē raksturīgā ainava un skatu leņķi no autoceļiem.

VES parka būvniecība ir pretēja abos šajos attīstības plānošanas dokumentos noteiktajam, jo būvniecības rezultātā tiks pilnībā izmainītas Tukuma novada skaistākās ainavas, proti, VES kļūs par dominējošo elementu Tukuma novada ainavā. Dome konstatē, ka Iesniedzēja iesniegtais Ziņojums nesatur vispār nekādu izvērtējumu minēto ainavu izmaiņām, tostarp tas nesatur reālistiskas fotomontāžas šīm Tukuma novada ainaviski vērtīgākajām vietām. Dome arī konstatē, ka Ziņojumā nav vērtēts VES patiesais redzamības attālums, ņemot vērā paredzēto maksimālo VES augstumu 241 m. Pasaules augstākie vēja ģeneratori, kas uzbūvēti Vācijā, ir tikai 5,5 m augstāki (sk. Attēlus Nr. 1, Nr. 2) un tie ir kardināli pārvērtuši ainavu, ņemot vērā, ka tie vairākkārt pārsniedz mežu augstumu. Piemēram, Latvijas priežu maksimālais augstums var sasniegt 40 m, kas ir 6 reizes mazāks augstums nekā plānotais maksimālais VES augstums.

Attēls Nr. 1: VES Vācijā ar kopējo augstumu 246,5m, avots: <https://electrek.co/2017/11/02/worlds-tallest-wind-turbine-built-in-germany/>

Attēls Nr.2: Vēja ģeneratora celtniecība Vācijā, kopējais augstums pēc būvniecības pabeigšanas 246,5m, avots: <https://electrek.co/2017/11/02/worlds-tallest-wind-turbine-built-in-germany/>

Piesardzības principa piemērošanas kontekstā Dome uzskata par būtisku apstākli, ka šāda augstuma VES redzamības attālums un ietekme uz ainavu nav pietiekami pētīta ne Latvijā, ne ārvalstīs. Dome ir iepazinies ar ASV departamenta atbalstītu padziļinātu pētījumu par 117m augstu VES redzamību (sk. <http://blmwyomingvisual.anl.gov/docs/WindVITD.pdf>), kuru veikusi Argonas nacionālā Laboratorija (*Argonne National Laboratory*). Pētījumā secināts, ka 117m augstas VES, ieskatoties ainavā, ir saskatāmas ar neapbruņotu aci pat no 58 km attāluma (lielākā daļa personu saskatīja 45-47km attālumā) gan dienas, gan nakts laikā, bet **19 km attālumā 117 m augstas VES ir vizuālās uzmanības galvenais ainavas fokuss**, t.i., pat nepētot ainavu, nekavējoties piesaista uzmanību un izceļas no ainavas. Pētījuma rezultātā tika rekomendēts 117 m augstas turbīnas celt 48 km attālumā, lai vizuāli neietekmētu ainavu. Tā kā Paredzētās darbības ietvaros plānotās uzbūvējamās VES ir vairāk nekā divas reizes augstākas kā iepriekš minētajā pētījumā pētītās, Dome secina, ka Paredzētās darbības ietvaros uzbūvējamās VES ainavā būs ievērojami labāk pamanāmas, nekā 117 m augstas VES. Dome konstatē, ka šis VES plānotais augstums kontekstā ar ietekmi uz Tukuma novada ainavu Ziņojumā un P.Lakovska atzinumā vispār nav vērtēts.

Ar 2007. gada 18. aprīļa likumu „Par Eiropas ainavu konvenciju” LR Saeima ratificēja Eiropas Padomes 2000. gada 20.oktobrī pieņemto Eiropas ainavu konvenciju (turpmāk – Ainavu konvencija), kuras mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Ainavu konvencijas preambulā norādīts:

- *ainavas ir svarīga vietējās kultūras veidošanās sastāvdaļa un tās ir Eiropas dabas un kultūras mantojuma pamatelements, kas veido cilvēku labsajūtu un dod ieguldījumu eiropiskās identitātes nostiprināšanā;*
- *ainavas ir svarīga cilvēku dzīves kvalitātes daļa jebkurā vietā: pilsētās un laukos, gan degradētos, gan augstvērtīgos apvidos, gan apvidos, kas atzīti par izcili skaistiem, un ikdienišķās teritorijās;*
- *pārmaiņas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, rūpnieciskās ražošanas un minerālu ieguves paņēmienos, reģionālajā un pilsētplānošanā, transportā, infrastruktūrā, tūrismā un rekreācijā, kā arī vispārējās pārmaiņas pasaules ekonomikā daudzos gadījumos paātrina ainavu pārveidošanos;*
- *ainavas ir galvenais indivīdu un sabiedrības labklājības elements un to aizsardzība, pārvaldība un plānošana ikvienam piešķir tiesības un atbildību.*

Ainavu konvencijas 1. panta "d" punktā noteikts, ka *ainavu aizsardzība nozīmē darbības, lai saglabātu un uzturētu ainavas ievērojamās un raksturīgās īpašības, kuras ir pamatotas ar tās mantojuma vērtību, ko nosaka šīs ainavas dabiskais veidols un/vai cilvēku darbības. Ainavu konvencijas 2. pantā noteikts, ka Konvencija attiecas uz visām pušu teritorijām un ietver dabiskās, kā arī lauku, urbānās un piepilsētu teritorijas. Tā ietver sauszemes un jūras teritorijas, un iekšējos ūdeņus. Tā attiecas uz ainavām, kuras var uzskatīt par izcilām, tāpat kā uz ikdienišķām vai degradētām ainavām.*

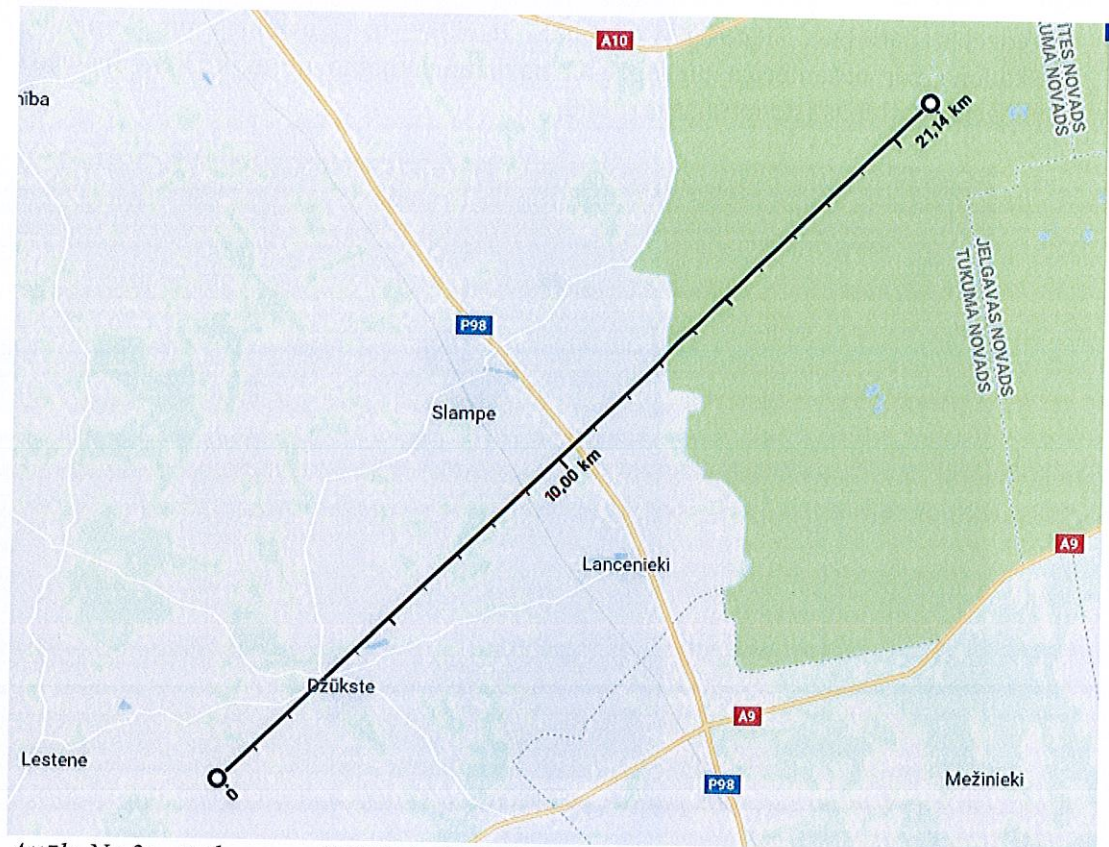
Ainavu konvencijas 5. pantā dalībvalstis ir apņēmušās *atzīt ainavas par cilvēku dzīves vides būtisku daļu, cilvēku kopīgā kultūras un dabas mantojuma daudzveidības izpausmi un identitātes pamatu un nostiprināt to juridiski likumdošanā; izstrādāt un īstenot ainavu politiku, kuras mērķis ir ainavu aizsardzība, pārvaldība un plānošana, veicot īpašus pasākumus.*

No minētā secināms, ka ainavas aizsardzība un ietekme vērtējama no visiem aspektiem – aizsargājama ir gan valsts, gan novada nozīmes ainava, gan arī ikdienišķa lauku ainava, kura Ziņojumam pievienotajā P.Lakovska atzinumā faktiski atzīta par nebūtisku, kas ir pretēji Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā un Tukuma novada teritorijas plānojumā noteiktajam. Dome uzskata par būtisku ņemt vērā, ka ar Ainavu konvenciju ir atzītas iedzīvotāju tiesības uz ainavas saglabāšanu kā labklājības elementu.

Latvijas ainavu politika ir noteikta Latvijas ainavu politikas pamatnostādņēs 2013.-2019.gadam, kuras 2013.gada 7.augustā ar rīkojumu Nr.361 (prot. Nr.41 77.§) „Par Ainavu politikas pamatnostādņēm 2013.–2019.gadam” (turpmāk – Pamatnostādnes) apstiprināja Ministru kabinets. Pamatnostādnes ir Ainavu konvencijas īstenošanas instruments vidējā termiņā. Pamatnostādņēs noteikts Latvijas ainavu politikas mērķis: *Daudzfunkcionālas un kvalitatīvas ainavas, kas visā Latvijā uzlabo cilvēku dzīves kvalitāti, veicina vietu, reģionu un valsts ekonomisko aktivitāti un atpazīstamību, kā arī nodrošina bioloģisko daudzveidību.*

Likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 4. panta pirmajā daļā noteikts, ka *Nacionālie parki ir plaši apvidi, kam raksturīgi nacionāli nozīmīgi izcili dabas veidojumi, cilvēka darbības neskartas un mazpārveidotas ainavas un kultūrainavas, biotopu daudzveidība, kultūras un vēstures pieminekļu bagātība un kultūrvides īpatnības.* Minētā likuma 8. pantā noteikts, ka *Aizsargājamo ainavu apvidi ir teritorijas, kas izceļas ar savdabīgu vai daudzveidīgu ainavu. To mērķis ir aizsargāt un saglabāt raksturīgo ainavu un tos ainavas elementus, kas ir būtiski aizsargājamo sugu un biotopu ekoloģisko funkciju nodrošināšanai, Latvijai raksturīgajai kultūrvidei un ainavas daudzveidībai, kā arī nodrošināt sabiedrības atpūtai un tūrismam piemērotas vides saglabāšanu un dabu saudzējošu apsaimniekošanu.* No minētā izriet, ka aizsargājamās ainavas ir svarīgas Latvijas kultūrvides un ainavas daudzveidības nodrošināšanai, faktiski tās ir būtiska daļa no Latvijas valsts un arī Tukuma novada vizītkartes.

Attālums no Lielā Ķemeru tīreļa laipas skatu torņa līdz VES, kurš Ziņojuma VES izvietojuma kartē atzīmēts ar numuru PAWT201 Mācītājmuižas tuvumā (turpat blakus ir plānoti vēl vairāki vēja generatori) ir ap 21 km (sk. Attēlu Nr. 3).

Attēls Nr.3: attālums no VES līdz Lielā Ķemeru tīreļa laipai

Ķemeru nacionālā parka likuma 1. pantā noteikts, ka *Ķemeru nacionālais parks ir valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija*. Atbilstoši minētā likuma 9. pantā noteiktajam *ainavu aizsardzības zona noteikta, lai saglabātu dabas ainavu un kultūrainavu un samazinātu antropogēno ietekmi uz dabas rezervāta un dabas lieguma zonām*. Tādējādi Dome ņem vērā, ka Ķemeru nacionālā parka ainavas, kuras atrodas Tukuma novadā, tiek īpaši aizsargātas no tiešas vai netiešas cilvēku un viņu saimnieciskās darbības iedarbības.

Lielā Ķemeru tīreļa laipas ainava uzskatāma par vienu no Latvijas savdabīgākajām dabas ainavām, kuru intensīvi visos gadalaikos apmeklē tūristi no Latvijas un ārvalstīm. Tādējādi tieši ainava piesaista tūristu došanos uz Tukuma novadu, kā arī uz Lielā Ķemeru tīreļa laipu. Dome ņem vērā, ka situācijā, ja Paredzētā darbība tiktu īstenota un VES tiktu uzbūvēti, ņemot vērā to ievērojamo augstumu, Lielā Ķemeru tīreļa laipas ainava būtiski izmainītos. Turklāt VES piesaistīs sev galveno ainavas fokusu, jo šajā ainavā dominē zema augstuma koki un citi augi, kas raksturīgi purvam. Arī no citām ievērojamākajām Ķemeru nacionālā parka apskates vietām VES būs redzamas un būtiski izmainīs ainavu. VES būvniecības rezultātā uz šīm ainavām tiks radīta nesamērīga antropogēnā ietekme, kuru nevar attaisnot ne ar kādu ekonomisko ieguvumu, jo ir iespējams izvēlēties citu vietu VES parka būvniecībai.

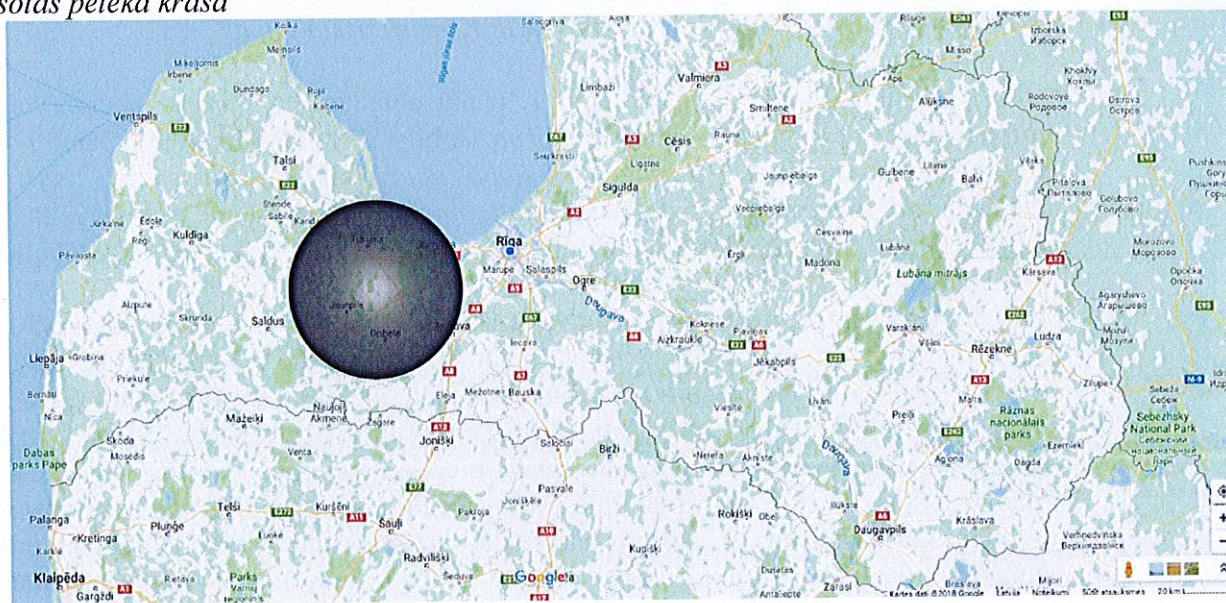
Dome ņem vērā, ka 2004. gadā Ķemeru nacionālajam parkam tika piešķirts Natura 2000 teritorijas statuss, taču Ziņojumā nav sniegta VES parku ietekme uz Natura 2000 teritoriju - Ķemeru nacionālo parku, un īpaši parka ainavu. Ziņojumā norādīts, ka Ķemeru nacionālais parks atrodas 15 km tālu, bet nav vispār analizēts, kādu potenciālu ietekmi uz parka ainavām radīs VES uzbūvēšana. Vērtējot VES parku ieceres atbilstību Eiropas ainavu konvencijai un Pamatnostādnēm, Dome secina, ka VES parki būtiski negatīvi ietekmēs Ķemeru nacionālā parka ainavas kvalitāti, atstājot tajā spilgtas antropogēnās pēdas. Tādējādi Paredzētās darbības realizācijas būtiski aizskars sabiedrības (gan Latvijas iedzīvotāju, gan tūristu) tiesības baudīt neskartu, dabisku un kvalitatīvu Ķemeru nacionālā parka ainavu.

Attēlos Nr. 4 un Nr. 5 ir atspoguļots aptuvenais iespējamais VES parka redzamības diapazons, kas atkarīgs no reljefa, laika apstākļiem un citiem faktoriem. Ņemot vērā minēto, Dome secina, ka

Paredzētās darbības īstenošanas rezultātā ietekme uz Kurzemes un Zemgales novadu ainavu uzskatāma par nesamērīga un tāpēc tā nav attaisnojama ne ar kādiem Iesniedzēja ieguvumiem Paredzētās darbības īstenošanas rezultātā.

Attēli Nr.4.un 5.: VES parku paredzētās teritorijas iespējamās aptuvenās redzamības zonas iekrāsotas pelēkā krāsā

Papildus iepriekš minētajam Dome ņem vērā, ka 2010.gada 10. jūnijā Saeima ir akceptējusi "Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam" (turpmāk - Stratēģija), kurā Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrajā daļā definētie principi tiek respektēti, kā vēja parku iespējamās stratēģiskās attīstības teritorijas norādot Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā un kontinentālajā šelfā (sk. Stratēģijas 47.lpp., pieejama: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/3323>). Tādējādi Dome secina, ka Paredzētās darbības ietvaros plānotā VES parka būvniecība Tukuma novada teritorijā neatbilst ne tikai Tukuma novada attīstības plānošanas dokumentiem, bet arī galvenajā valsts ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentā definētajām nostādnēm.

Ietekme uz iedzīvotāju veselību un dzīvību

Dome konstatē, ka Paredzētās darbības realizēšana negatīvi ietekmēs iedzīvotāju veselību un dzīvību, ko radīs infraskaņas un zemas frekvences skaņas ietekme uz novados dzīvojošo cilvēku

veselību. Judikatūrā atzīts, ka tieši infraskaņa un zemas frekvences skaņa var būt viena no kaitīgākajām un traucējošākajām VES parku ietekmēm uz veselību.

Augstākās tiesa judikatūrā norādīts: *Nemams vērā, vai tas ir viens generators vai vesels parks (ja tas ir parks, tad papildus veidojas savs „ritms” no visiem generatoru rotoriem). No tā tiek tālāk radītas augstfrekvences vibrācijas un infraskaņa. Ilgākā laika periodā rotora spārnu skaņas, augstfrekvences vibrācijas un infraskaņa noved pie galvassāpēm, stresa simptomiem, nervu traucējumiem. Infraskaņa ir spējīga sabojāt ķermeņa šūnas. Paralēli akustiskajai ietekmei jāņem vērā arī optiskā ietekme, kas saistīta ar ainavas aizsardzību, kustību, ēnu un gaismu. Ainavas izkēmojums rodas tad, ja vidējam estētiskiem iespaidiem atvērtam novērotājam konkrētā vieta kopsakarā ar generatoru (generatoriem) liekas apgrūtinoša vai aizskaroša. Vizuālais vēja generatoru iespaids ir atkarīgs gan no cilvēku uztveres, gan konkrētās ainavas (piemēram, industriāla vieta), gan no vietas plašuma, kurā tie atrodas.*¹⁷

Dome konstatē, ka vairākas no citētajā spriedumā minētajām ietekmēm Ziņojumā un Atzinumā ir vērtētas tikai virspusēji un nav tikušas pietiekami ņemtas vērā kopsakarā ar to potenciālo negatīvo ietekmi. Iepriekš ir veikti vairāki pētījumi, no kuros norādītā izriet, ka VES darbības ietekme uz veselību nav apšaubāma. Piemēram, 2017. gadā Cīrihes ICBEN Kongresā par skaņu kā sabiedrības veselības problēmu publiskots Francijas pētnieku Philippe Lepoutre, Paul Avan, Anthony Cadene, David Ecotière, Anne-Sophie Evrard, Frédérique Moati, Esko Topilla veiktais pētījums (“Vēja parku radītās zemas frekvences skaņas un infraskaņas ietekme uz veselību: rezultāti no neatkarīgas kolektīvās ekspertīzes Francijā” (*Health effects of low frequency noise and infrasound from wind farms: results from an independent collective expertise in France*)).¹⁸ Pētījums tika veikts pēc Francijas Vides ministrijas pasūtījuma ar mērķi gūt neatkarīgu ekspertīzi. Pētījumā secināts, ka VES ir trokšņa avots, kurā dominē tieši infraskaņas un zemas frekvences skaņa. Skaņa tika reģistrēta gan 500, gan 900 m attālumā no VES, t.sk. 900 m attālumā iekštelpās,¹⁹ skaņas izplatību ietekmē vēja ātrums un meteoroloģiskie apstākļi.

Saskaņā ar Kanādā veiktiem pētījumiem²⁰ cilvēki, kuri dzīvo VES tuvumā, mēdz izjust tādus simptomus kā pasliktināta dzīves kvalitāte, aizkaitināmība, stress, miega traucējumi, galvassāpes, satraukums, depresija un kognitīvās funkcijas traucējumi. Iespējamie šo simptomu cēloņi tiek minēti: VES radītais troksnis, infraskaņa, elektrība, zemējums un mirgošana. Pētījumi liecina, ka infraskaņas un zemas frekvences skaņas gadījumā nevar vadīties vienīgi no matemātiskiem aprēķiniem, bet ir jāveic reāli mērījumi dažādos meteoroloģiskos apstākļos, jo ir daudz un dažādi ietekmes apstākļi, kurus nav iespējams aprēķināt.

Francijas pētījumā norādīts arī, ka infraskaņas un zemas frekvences skaņas ietekmes pētījumi ar dzīvniekiem apliecina tādus pašus psiholoģiskos efektus un vestibulārās sistēmas traucējumus kā cilvēkiem, kas ir saistīti ar vēja turbīnu radīto stresu un tiek dēvēts par *vēja turbīnu sindromu*, kam raksturīgi miega traucējumi un garastāvokļa negatīvas izmaiņas. Pētījumā norādīts, ka augstas kvalitātes agrākajos zinātniskajos pētījumos ir konstatēts *nocebo* efekts – negatīvs efekts un sajūtas cilvēkiem, kuri domā, ka viņi ir pakļauti nedzirdamas infraskaņas ietekmei brīžos, kad viņi tai var arī nebūt pakļauti. Simptomi rodas no domām par kaitīgo ietekmi. Tādējādi *nocebo* efekts ir stresa radīta ietekme uz veselību, kas ir līdzīga *VES sindromam* un kas raksturīga cilvēkiem, kuri dzīvo VES parku tuvumā. Pētījuma autori uzsver, ka *nocebo* efekta eksistence neizslēdz *de facto* ietekmi uz veselību, kuru *nocebo* efekts potenciāli var saasināt.²¹ Papildus minētajam pētījumā uzsvērts, ka ir grūtības izolēt ietekmi uz veselību no zemas frekvences skaņas un infraskaņas atsevišķi no citām VES negatīvajām ietekmēm – elektromagnētiskā starojuma, pārējā VES radītā trokšņa, mirguļošanas.

¹⁷ LR Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 23.decembra lēmums lietā Nr. A42991709, SKA – 1064/2010

¹⁸ http://www.icben.org/2017/ICBEN%202017%20Papers/SubjectArea10_Ecoti%C3%A8re_1005_2487.pdf

¹⁹ http://www.icben.org/2017/ICBEN%202017%20Papers/SubjectArea10_Ecoti%C3%A8re_1005_2487.pdf, 2. lpp.

²⁰ „Adverse health effects of industrial wind turbines”, *Canadian Family Physician*, 2013. gada maija izdevums, <http://www.cfp.ca/content/59/5/473>.

²¹ http://www.icben.org/2017/ICBEN%202017%20Papers/SubjectArea10_Ecoti%C3%A8re_1005_2487.pdf, 5.-6.lpp.

2010. gada ASV pētnieku Richard James, Jerry Punch, Dan Pabst pētījumā (*“Wind-Turbine Noise. What Audiologists Should Know”*) norādīts, ka 2009. gada Pedersena pētījumā, kur aptaujāti 725 respondenti, secināts, ka VES radītais troksnis ir nepatīkamāks un traucējošāks par satiksmes/industrializācijas troksni, VES radītais troksnis kļūst nepanesams pie būtiski zemāka trokšņu līmeņa, nekā tas ir citu trokšņu gadījumā, piemēram, transporta trokšņa – 35dBA skaļu VES radīto troksni cilvēki izjūt kā 45 dBA troksni.²²

Nemot vērā minēto, Dome secina, ka negatīvā VES parku radītā trokšņa, jo sevišķi infraskaņas un zemas frekvences skaņas, ietekme uz veselību ir zinātniski pierādīta un tāpēc pamatoti ņemama vērā, vērtējot Paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu kopsakarā ar iedzīvotāju tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē un tiesībām uz veselību.

VES ražotās infraskaņas un zemās frekvences skaņas rada jau pieminēto *VES sindromu*, kura izpausmes tika definētas 2009. gadā N. Pierpont pētījumā, kurā konstatēts, ka no tā cieš cilvēki 2 km rādiusā no VES. VES sindroms izpaužas visbiežāk kā miega traucējumi, galvassāpes, iekšējo orgānu vibrācijas un vestibulārā aparāta traucējumi (reibonis, ģībšana un nestabilitāte, trokšņi ausīs un galvā), spiediena sajūta ausīs, ausu sāpes un ārējā dzirdes kanāla jutīgums, atmiņas un koncentrēšanās traucējumi, viegla aizkaitināmība, stresa stāvoklis, nogurums un motivācijas zudums.²³

Vācu zinātnieki Markus Weichenberger, Martin Bauer, Robert Kühler, Johannes Hensel, Caroline Garcia Forlim, Albrecht Ihlenfeld, Bernd Ittermann, Jürgen Gallinat, Christian Koch, Simone Kühn 2017. gadā publicētajā pētījumā (*“Altered cortical and subcortical connectivity due to infrasound administered near the hearing threshold – Evidence from fMRI”*), kurā, pielietojot funkcionālo magnētiskās rezonanses tomogrāfiju, tika pētīta infraskaņas (skaņas frekvence zem <20 Hz) ietekme uz cilvēka smadzenēm, kuras frekvence tuva vai virs dzirdamības sliekšņa. Pētījums apstiprināja infraskaņas spēju izmainīt neironu aktivitāti un mijiedarbību starp dažādiem smadzeņu reģioniem, no kuriem daži atbild par skaņas atpazīšanu un daži reģioni ir ļoti svarīgi emociju un autonomās nervu sistēmas kontrolē. Pētījumā tika konstatēts, ka mijiedarbība tiek bojāta, un tas noved pie psiholoģiskiem traucējumiem.²⁴

2013. gadā tika publicēts poļu zinātnieku J. Mikołajczak, S. Borowski, J. Marć-Pieńkowska, G. Odrowąż-Sypniewska, Z. Bernacki, J. Siódmiak, P. Szerk pētījums par VES (Vestas ar nominālo jaudu 2 MW, kas ir ievērojami mazāka par VES parkos “Pienava” un “Dobele” paredzētajām jaudām) radītās vibrācijas un infraskaņas ietekmi uz zosu stresa līmeni un svāra pieaugumu (*“Preliminary studies on the reaction of growing geese (Anser anser f. domestica) to the proximity of wind turbines”*), kurā tika pierādīts, ka zosīm ir paaugstināts kortizola (stresa) līmenis asinīs, zosis, kas atradās tuvāk VES, ēda mazāk un kustējās mazāk, turklāt pat 500m attālumā kortizola līmenis asinīs pārsniedza normas rādītājus. Vienlaikus tika mērīts cilvēkam dzirdamās skaņas līmenis, tika konstatēts, ka 500 m attālumā skaņa no tikai 2MW jaudīgas VES ir 58,33 dBA.²⁵ Šis zinātniskais pētījums ir pretējs Ziņojumā izdarītajiem secinājumiem par VES radīto troksni, jo tajā tiek zinātniski pierādīta stresa saistība ar VES darbību un tās kaitīgo ietekmi.

VES kaitīgo ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību apliecina arī 2016. gada Lielbritānijas zinātnieku R. C. N. Agnew, V. J. Smith, R. C. Fowkes pētījums (*“Wind turbines cause chronic stress in badgers”*), kurā tika secināts, ka āpšiem, kuri dzīvoja līdz 1 km no VES, bija pastāvīgs stresa stāvoklis (ar kortizola līmeni par 264% augstāku nekā āpšiem, kuri dzīvoja 10 km attālumā no VES), kas nopietni ietekmē dzīvnieku psihisko stāvokli, imūnsistēmu un reproduktīvo funkciju.²⁶

ASV zinātnieku George Hassler, Goeff Leventhall, Paul Schomer, Bruce Walker pētījumā (*“Health Effects from Wind Turbine Low Frequency Noise and Infrasound”*) norādīts, ka visi četri

²² <https://docs.wind-watch.org/AudiologyToday-WindTurbineNoise.pdf>, 24.lpp

²³ <https://www.windturbinesyndrome.com/wind-turbine-syndrome/>, <https://docs.wind-watch.org/AudiologyToday-WindTurbineNoise.pdf>, 24.lpp

²⁴ <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0174420#sec013>

²⁵ <https://docs.wind-watch.org/Mikolajczak-et-al-reaction-of-growing-geese-to-wind-turbines.pdf>

²⁶ [https://research-repository.st-](https://research-repository.st-andrews.ac.uk/bitstream/handle/10023/9208/Agnew_WindTurbines_JWD_AAM.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[andrews.ac.uk/bitstream/handle/10023/9208/Agnew_WindTurbines_JWD_AAM.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://research-repository.st-andrews.ac.uk/bitstream/handle/10023/9208/Agnew_WindTurbines_JWD_AAM.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

autori neapšaubā VES parku radīto jutīgumu un ciešanas daļai iedzīvotāju, kas dzīvo VES parku tuvumā. Pētījumā secināts, ka viena no galvenajām izpausmēm, kas rodas, dzirdot nevēlamu skaņu, ir negatīva reakcija un domas, kas noved pie stresa, kam attiecīgi var sekot citi veselības traucējumi. Secināts, ka blakus esošo iedzīvotāju attieksme ir viens no pamatfaktoriem, kāpēc VES rada veselības traucējumus.²⁷

Ņemot vērā minēto, Dome secina, ka VES kaitīgā ietekme ir nepārprotami zinātniski pierādīta gan eksperimentos ar dzīvniekiem, gan iedzīvotāju aptaujās, gan veicot medicīniskus pētījumus cilvēku smadzenēm. Tādējādi Domes ieskatā pat, ja pieņemtu, ka Ziņojumam pievienotie matemātiskie aprēķini ir pareizi, tie nav reāli veikti dabā un dažādos meteoroloģiskajos apstākļos, nav ņemta vērā dažādo risku summārā ietekme uz iedzīvotāju veselību un nav ņemti vērā apjomīgie empīriskie pētījumi, kas apliecina, ka ir paredzama būtiska ietekme.

Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī to, ka pašvaldībai no Satversmes 111.pantā noteiktā izriet pienākums aizsargāt novada iedzīvotāju veselību, Dome uzskata, ka Paredzētā darbība nevar tikt akceptēta, jo tā būtiski negatīvi ietekmēs iedzīvotāju veselību, veicinot *nocebo* efekta izraisītus veselības traucējumus, kas var rezultēties gan kā esošo iedzīvotāju veselības stāvokļa pasliktināšanās, gan veicināt iedzīvotāju aizplūšanu no dzīves Tukuma novadā. Tādējādi Dome secina, ka Paredzētās darbības realizācija radīs sabiedrībai nevis ieguvumu, bet gan kaitējumu, savukārt Paredzētās darbības liegšanas rezultātā sabiedrībai radītais labums veselības un dzīvības aizsardzībā būs lielāks nekā Iesniedzējam radītais ierobežojums, neļaujot ieceri realizēt.

Sabiedrības viedokļa izvērtējums

Latvijai saistošās 1998. gada 25. jūnijā Orhūsā, Dānijā pieņemtās Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (turpmāk – Orhūsas konvencija) 6. panta 7. punktā noteikts, ka *sabiedrības dalības procedūras dod iespēju sabiedrībai rakstiski vai, attiecīgos gadījumos, sabiedriskās apspriešanas laikā vai publiskās pārrunās ar pieteikuma iesniedzēju, iesniegt jebkādas komentārus, informāciju, analīzi vai viedokļus, ko sabiedrība uzskata par būtiskiem saistībā ar paredzamo darbību*. Orhūsas konvencijas preambulā norādīts, ka *atbilstoša vides aizsardzība ir būtisks priekšnosacījums, lai nodrošinātu cilvēku labklājību un iespēju īstenot cilvēku pamattiesības, tostarp tiesības uz dzīvību*.

Augstākās tiesas judikatūrā²⁸ par sabiedrības līdzdalības principu norādīts: *Sabiedrības tiesības piedalīties ar vidi saistītu jautājumu pieņemšanā līdzās tiesībām uz vides informāciju un tiesībām uz tiesas pieejamību ar vidi saistītu jautājumu pārsūdzēšanā ir uzskatāmas par Latvijas Republikas Satversmes 115.pantā nostiprināto tiesību uz labvēlīgu vidi procesuālajiem elementiem (Satversmes tiesas 2008.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 12.punkts)*. Tādējādi sabiedrības tiesības piedalīties ar vidi saistītu jautājumu pieņemšanā jeb tā saucamās sabiedrības līdzdalības tiesības uzskatāmas par būtisku garantu personas konstitucionālo tiesību efektīvā nodrošināšanā. Sabiedrības līdzdalības tiesības konkretizētas Vides aizsardzības likumā un to juridiskais avots ir Orhūsas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (Latvijā pieņemta un apstiprināta 2002.gada 18.aprīlī; turpmāk – Orhūsas konvencija). [...] Savukārt sabiedrības līdzdalības tiesību efektīva īstenošana ir būtiska, lai nodrošinātu, ka, pieņemot vidi ietekmējošus lēmumus, iestāde pienācīgi apsver vides aizsardzības intereses un netiek pieļauts neattaisnojams kaitējums videi.

Vides aizsardzības likuma 12. panta sestās daļas 1. un 2. punktā noteikts, ka iestāde izvērtē sabiedrības līdzdalības procesā izteiktos viedokļus un priekšlikumus un samēro indivīda tiesības un intereses ar sabiedrības ieguvumiem un zaudējumiem, ņemot vērā lēmuma vai dokumenta ietekmi uz

²⁷ <http://www.windconcernsontario.ca/wp-content/uploads/2017/02/2017-Schomer-et-al-on-Wind-turbine-noise-and-health-2017.pdf>

²⁸ Augstākās tiesas 2018.gada 26.janvāra lēmums lietā Nr. 6-70016717/6, SKA-757/2018

ilgtspējīgu attīstību, kā arī ievērojot izvērtēšanas principu. Ņemot vērā minēto, pieņemot lēmumu, Domei ir jāvērtē un jāņem vērā arī sabiedrības izteiktie viedokļi un priekšlikumi.

Dome ņem vērā, ka Lēmuma pieņemšanas brīdī pret VES parka "Pienava" būvniecību ir izteikuši viedokli kopumā 10 326 iedzīvotāji, no tiem 8210 fizisko personu parakstīti iebildumi tika iesniegti Domei 2019. gada 16. septembrī vienlaikus ar Lanas Amsilas iesniegto vēstuli "Sabiedrības iebildumi pret elektrostaciju parku "Dobele" un "Pienava" būvniecību Dobeles un Tukuma novados". Savukārt 2116 iedzīvotāji ir parakstījušies elektroniski pret Paredzētās darbības realizēšanu iedzīvotāju grupas "Par Zemgali Bez Vēja ģeneratoriem" iniciatīvas ietvaros (informācija pieejama: <https://manabalss.lv/par-zemgali-bez-veja-generatoriem/show?locale=lv>).

Parakstoties pret Paredzētās darbības realizāciju un VES parka būvniecību, iedzīvotāji Domei ir paiduši viedokli, ka viņiem nav pieņemami riski un negatīvie aspekti, kas uzskaitīti Ziņojumā, tajā skaitā mirgošanas efekts, troksnis, būtiskas pārmaiņas ainavu kvalitātē, lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības samazināšanās, vides risks, kā arī negatīva ietekme uz ornitofaunu un sīkspārņu populācijām. Iedzīvotāji norāda, ka saskatāmi arī papildu riski: TV, radio un mobilo sakaru kvalitātes pasliktināšanās, nekustamo īpašumu vērtības samazināšanās, ceļu bojāšana, iespējamā iedzīvotāju migrācija, citu uzņēmējdarbības nozaru likvidācija un utilizācijas problemātika.

Absolūtu nepieņemšanu VES parka būvniecībai ir paudusi ļoti būtiska iedzīvotāju daļa, kura pārstāv vairākumu darbaspējīgo iedzīvotāju. Atbilstoši 2019. gada janvāra statistikas datiem 16 983 iedzīvotāju Tukuma novadā bija darbaspējas vecumā (no 15 līdz 62 gadiem). Neviena līdzšinējā būvniecības iecere Tukuma un Dobeles novados nav izsaukusi tik izteiktus sabiedrības protestus. Līdz ar to, ņemot vērā, ka pašvaldība kā valsts pārvaldes sastāvdaļa darbojas sabiedrības interesēs, Domei ir jāņem vērā un jāvērtē sabiedrības viedoklis un sabiedrības paustie argumenti pret Paredzēto darbību.

2019. gada 12. decembrī biedrība "LATVJU PIRTS UN SPA ASOCIĀCIJA" iesniegusi Domei eksperta/ornitologa K. Millera 2019. gada 26. novembra atzinumu par VES potenciālo ietekmi uz minētās teritorijas un tuvējās apkārtnes ornitofaunu rudens migrācijas laikā to barošanās un/vai atpūtas vietās, konstatējot plānotajā VES parku teritorijā līdz šim lielāko ziemeļu gulbju skaitu vienkopus pulcēšanās vietā (ap 1000 īpatņi vienuviet) un trešo lielāko zināmo dzelteno tārtiņu skaitu vienkopus pulcēšanās vietā (ap 4500 īpatņi vienuviet). Eksperta K. Millera atzinumā secināts, ka kontekstā ar iegūtajiem datiem 2019. gada pavasara apsekošanā, kuros iegūti pierādījumi par zosu migrāciju būtiskos apmēros virs plānotās VES parku teritorijas, VES parka izveide nav pieļaujama, jo tā var radīt ievērojamu kaitējumu minēto sugu migrējošām populācijām.

2019. gada 23. oktobrī savu rakstveida viedokli "Par vēja elektrostaciju parka "Pienava" būvniecību Tukuma novadā" Domei iesnieguši Dobeles un Tukuma uzņēmumi, kuri kopā nodrošina vairāk nekā 1200 darbavietas Dobeles un Tukuma novados (sabiedrība ar ierobežotu atbildību "BALTIC CANDLES Ltd.", akciju sabiedrība "Dobeles dzirnavnieks", Auru pagasta zemnieku saimniecība "ARĀJI", sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Ti-Ci", SIA "EE finance", Tukuma rajona Džūkstes pagasta zemnieku saimniecība "MĀRKAIŅI", Vilnis Briekmanis, Sanita Briekmane, Tukuma rajona Džūkstes pagasta zemnieku saimniecība "RĪVERI", Tukuma rajona Džūkstes pagasta lauksaimniecības kooperatīvās sabiedrība "JUSTS-2", Subota zemnieku saimniecība "PĪLĀDŽI", sabiedrība ar ierobežotu atbildību "TENAX", AS "ZIEDI JP", AS "SPODRĪBA", SIA "JES"). Uzņēmēji aicinājuši Domi nepiekrīst paredzētajai darbībai, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem iemesliem:

- Paaugstināsies trokšņa līmenis apkārtņē, ceļu noslodze un pasliktināsies grants ceļu kvalitāte, tādējādi samazinot apkārtējo iedzīvotāju dzīves kvalitāti, vienlaikus pašvaldības budžetā paredzami papildu izdevumi;
- Cilvēkus VES apkārtņē apdraudēs no VES krītošas ledus atlūzas pat apm. 474 m attālumā;
- VES lielo vēju turbīnu radītā skaņa negatīvi ietekmēs cilvēku un dzīvnieku veselību. - dienas un nakts VES mirgošana ilgtermiņā ietekmēs lielu daļu teritorijas iedzīvotāju;
- Plānotais VES augstums 241 m, kas ir 6x vairāk par vidējo Latvijas priedes augstumu, būtiski izmainīs apkārtējo ainavu pat vairāku desmitu km attālumā, tādējādi izmainot arī blakus esošo novadu ainavu;

- Iepriekš minētie faktori pazeminās novadu teritorijā esošo nekustamo īpašumu tirgus vērtību, tādējādi samazinot Dobeles un Tukuma novada iedzīvotājiem piederošo īpašumu vērtību un abu pašvaldību nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumus.

Iepriekš minētajā uzņēmēju vēstulē arī norādīts, ka VES atstās negatīvu ietekmi uz augsni, meliorācijas sistēmām un ūdens resursiem, objektiem ar tūrisma un kultūrvēsturisko vērtību, dabas mantojumu, dzīvnieku un putnu, tostarp īpaši aizsargājamo sugu daudzveidību, radīs sīkspārņu un putnu bojāeju, negatīvi ietekmēs gaisa satiksmi, nacionālo drošību un ikdienā nepieciešamo sakaru kvalitāti, tādējādi ietekmējot abu novadu iedzīvotāju dzīves kvalitāti un uzņēmējdarbības vidi.

Dome ņem vērā uzņēmēju norādīto, ka jau līdz šim vērojama potenciālo darbinieku "aizplūšana" no Tukuma un Dobeles novadiem, darba spēku piesaistīt kļūst aizvien grūtāk, uzņēmumi paredz, ka pēc VES parku izbūves problēmas ar jaunu darbinieku atrašanu un esošo noturēšanu tikai palielināsies, jo uzņēmumu darbinieki apsverot iespēju pārcelties uz citiem novadiem VES parka izbūves gadījumā. Tādējādi uz citiem novadiem aizplūdis arī samaksātie nodokļi par darbiniekiem. Uzņēmēji norādījuši, ka VES būvniecība Tukuma novadā neradīs būtiskus ekonomiskus ieguvumus, bet pretēji – būtiski pasliktinās vides stāvokli un iedzīvotāju dzīves kvalitāti, kā arī radīs ekonomisko lejupslīdi. Turklāt, būtisks apstāklis pēc uzņēmēju domām ir fakts, ka VES parka attīstītāja patiesais mērķis nav ražot enerģiju Latvijas iedzīvotāju vajadzībām, bet gan eksportēt. Uzņēmēji ir aicinājuši Domi noteikt, ka Tukuma novada pašvaldības teritorijā nav pieļaujama VES būvniecība.

Vērtējot šos uzņēmēju norādītos iebildumus, jau esošās un sagaidāmās problēmas gadījumā, ja Paredzētā darbība tiks īstenota, jo īpaši problēmas spējā veikt komercdarbību darbaspēka resursu trūkuma dēļ, Dome konstatē, ka Paredzēto darbību nevar akceptēt, ja tās rezultātā tiks pasliktināta uzņēmējdarbības vide novadā, kas ir kopējs novada ekonomikas stimulants un nodrošina novada iedzīvotājiem darba vietas.

Skaitliski ievērojamo iedzīvotāju pausto viedokli pret Paredzēto darbību Dome vērtē kā papildu pamatu, lai neakceptētu Iesniedzēja Paredzēto darbību, pamatojoties uz likuma "Par pašvaldībām" 3.pantā noteikto: *Vietējā pašvaldība ir vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētās pārstāvniecības — domes — un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, kā arī šajā likumā paredzētajā kārtībā Ministru kabineta doto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.*

Tādējādi Domes kā attiecīgā novada iedzīvotāju vēlētās pārstāvniecības darbības viens no uzdevumiem ir ievērot attiecīgās Tukuma novada iedzīvotāju intereses, kuras iedzīvotāji ir pauduši, ilgā laika periodā dažādos veidos iebilstot pret Paredzētās darbības īstenošanu. Papildus Dome ņem vērā, ka pret Paredzētās darbības īstenošanu iebilst gan iedzīvotāji, gan Tukuma novada uzņēmēji, līdz ar to sabiedrības un uzņēmēju viedoklis ir vienots. Ņemot vērā, ka Domei ir jāņem vērā novada iedzīvotāju un uzņēmēju viedoklis par novada attīstības nākotni, Dome, ievērojot iedzīvotāju un uzņēmēju izteiktos iebildumus un viedokli pret Paredzētās darbības realizāciju, lemj, ka Paredzētā darbība nav akceptējama.

Atzinuma vērtējums

Vides pārraudzības valsts biroja (turpmāk – Birojs) 2019. gada 11. jūlija Atzinumā norādīts, ka Paredzētās darbības akceptēšanas gadījumā tās īstenošanas vai nav pieļaujamas ar būtiskiem ierobežojumiem un kompensējošiem mehānismiem. Birojs Atzinumā secinājis, ka vairāku VES turbīnu būvniecība VES parkā "Pienava" nav pieļaujama, savukārt attiecībā uz pārējām VES Biroja atzinumā norādīts, ka ir *identificēta virkne ierobežojošu vai limitējošu faktoru, priekšnosacījumu tālākajām plānošanas un projektēšanas stadijām, kā arī nosacījumi, ar kādiem Paredzētās darbības to akcepta gadījumā var būt īstenošanas vai nav pieļaujamas.*

Tiesu judikatūrā ir norādīts, ka gadījumā, kad Birojs ir izvirzījis būtiskus ierobežojumus, *faktiski pastāv strīds par to, vai plānotā darbība ir atļaujama ar būtiskiem ierobežojumiem, vai tomēr, raugoties no vides viedokļa un ņemot vērā piesardzības principu, šie būtiskie ierobežojumi nav pietiekami, un darbība aizliedzama vispār.*²⁹

²⁹ Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 8.jūlija spriedums lietā Nr. A420305813

Kopumā Biroja Atzinumā ietverti 26 noteikumi (punkti), kuros aprakstīti dažādi ierobežojumi un priekšnoteikumi, ar kādiem iespējams Paredzēto darbību īstenot, kā arī noteiktas monitoringa prasības. Daļa no šiem noteikumiem satur vairāk nekā vienu nosacījumu. Vērtējot Biroja noteiktos ierobežojumus, Dome secina, ka tie pēc apjoma vien ir uzskatāmi par tik būtiskiem, ka piesardzības principa kontekstā Paredzētā darbība nebūtu akceptējama. Atzinumā noteiktās daudzskaitlīgās monitoringa prasības vērtējamas kā tādas, kas norāda uz pamatotām aizdomām par daudziem potenciāliem pamatotiem riskiem gan cilvēku veselībai, gan putnu un sikspārņu populācijai.

Dome kā īpaši būtiskus vērtē turpmāk norādītos dažus no Atzinumā minētajiem vairāk nekā 26 ierobežojumiem un secinājumiem. Atzinumā par Ziņojumu norādīts, ka paredzētā darbība iespējama, tikai nodrošinot putnu un sikspārņu monitoringu gan būvniecības fāzē, gan vismaz pirmos piecus ekspluatācijas gadus. Tas tādējādi nozīmē, ka monitoringa rezultātā faktisko ietekmi un tās negatīvo apmēru uz putniem un sikspārņiem varēs konstatēt tikai pēc VES uzbūvēšanas, kad jau neatgriezeniski būs tikusi degradēta apkārtējā Tukuma novada ainava un pilnībā izmainīta vide. Turklāt monitoringa rezultātā tiks fiksēta tā ietekme, ko radīs VES darbība, kas būs pēc tam, kad Paredzētā darbība jau būs neatgriezeniski īstenota – VES būvniecībā finanšu līdzekļi ieguldīti un VES darbosies.

Atzinumā Birojs ir vērtējis mirgošanas ietekmi dzīvojamo māju teritorijā, taču nav tikusi vērtēta ietekme uz autovadītājiem, kuri šķērsos teritoriju saulainajā laikā. Tādējādi Dome saskata risku, ka mirgošanas efekta rezultātā var paaugstināties ceļu satiksmes negadījumi, kuru rezultātā var arī iet bojā cilvēki. Birojs arī Atzinumā secinājis, ka precīzs novietojums un augstums VES nav zināms, līdz ar ko ir iespējams tikai izvirzīt vispārējas prasības mirgošanas ietekmes samazināšanai. Izvērtējot šo Biroja konstatējumu, Dome secina, ka gadījumā, ja Iesniedzējs prasības nepildīs pienācīgi, Domei un iedzīvotājiem nebūs pietiekamu tiesisku iespēju, lai nodrošinātu mirgošanas efekta radīto seku novēršanu, jo nebūs faktiskas iespējas kontrolēt, vai mirgošanas ietekme nepārsniedz noteikto stundu apjomu. Tādējādi jau pēc VES darbības uzsākšanas nebūs pieejams efektīvs risinājums, kā mainīt situāciju, ja mirgošanas ietekme būs stipri jūtama.

Izvērtējot Ziņojuma 10. pielikumu, kurā atrodami mirgošanas efekta ietekmes aprēķini, Dome konstatē, ka šie aprēķini ir sagatavoti neatbilstoši likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 17. panta 1.¹ daļai, jo nav norādīts ne speciālists, kurš sagatavoja aprēķinus, ne speciālista izglītība, ne aprēķinu veikšanas datums. Tādējādi šo trūkumu dēļ Ziņojumā norādītos aprēķinus nevar ņemt vērā, jo trūkumi rada šaubas par mirgošanas efekta ietekmes aprēķinu pamatotību.

Atzinumā norādīts, ka pēc VES parka nodošanas ekspluatācijā veicami arī trokšņa mērījumi tuvākajās dzīvojamajās mājās, tostarp zemas frekvences trokšņa mērījumi. Tādējādi šobrīd aprēķini par potenciālo trokšņa līmeni ir tikai teorētiski, kas nozīmē, ka pēc Paredzētās darbības realizācijas un VES darbības uzsākšanas trokšņa līmenis varētu būt arī ievērojami augstāks. Tādējādi, atsaucoties uz piesardzības principu un sabiedrības interešu nodrošināšanu, Dome nevar akceptēt Paredzēto darbību uz vispārīgu datu pamata.

No Atzinumā norādītā Dome secina, ka Ziņojumā nav iekļauts konkrēts darbību plāns attiecībā uz VES būvniecības fāzi, tādējādi Domei nav zināms, kuri pašvaldības ceļi tiks izmantoti būvniecībā, nav zināms, kādi būs satiksmes ierobežojumi un attiecīgi nav iespējams paredzēt, kā VES būvniecības laikā braucošās smagās kravas automašīnas ietekmēs Tukuma novada ceļu stāvokli. Tāpat arī Domei nav zināms, kā Iesniedzējs organizēs meliorācijas sistēmu pārveides procesu, savukārt Domei ir zināms, ka nav panāktas vienošanās ar visiem zemju īpašniekiem par aizsargjoslām. Novērtējot šo būtisko informācijas iztrūkumu, Dome konstatē, ka tā nevar akceptēt Paredzēto darbību, ja iztrūkst pilnīga informācija par kārtību, kādā tiks veikti VES būvniecības darbi, kā rezultātā nav iespējams novērtēt, kādu ietekmi uz Tukuma novadu radīs pats VES būvniecības process. Iesniedzējs nav arī veicis un iesniedzis izvērtējumu par to, kādu ietekmi Paredzētā darbība radīs uz materiālajām vērtībām - nekustamo īpašumu. Domei ir pamats prognozēt, ka VES parka uzbūvēšana novadā pazeminās novadā esošā nekustamā īpašuma tirgus vērtību.

Dome arī konstatē, ka Atzinumā nav atbilstoši pasaules pieredzei izvērtēti tehnisko traucējumu un katastrofu riski VES ekspluatācijas laikā, kurus nevar uzskatīt par nebūtiskiem, un no kuriem

Atzinumā apskatītā ledus atlūzu lidošana ir zemākais no visiem VES darbības rezultātā sagaidāmajiem riskiem.

Saskaņā ar organizācijas Caithness Windfarm Information Forum publiski pieejamo statistisko informāciju³⁰ ar VES darbību saistīto negadījumu skaits visā pasaulē arvien pieaug. 2019. gadā notikuši 174 negadījumi, kas saistīti ar VES parku ekspluatāciju. Vislielāko negadījumu skaitu un attiecīgi apdraudējumu rada rotora lāpstiņu mehāniskie bojājumi/atteice, ko var izraisīt dažādi iemesli, kā rezultātā rotora lāpstiņas atdalās no vēja ģeneratora un var lidot līdz pat 2 km attālumā. Pieejamie dati liecina, ka ir konstatēti gadījumi, kad rotora lāpstiņas ir ietriekušās tuvumā esošo ēku jumtos un sienās, kā arī garāmbraucošās automašīnās,³¹ 2019. gadā tikuši fiksēti 19 gadījumi, kad no VES ir atdalījušās rotora lāpstiņas.³² Ņemot vērā Paredzētās darbības ietvaros plānoto uzbūvējamo VES augstumu, paredzams, ka šāda riska iestāšanās gadījumā atdalījušās rotora lāpstiņas varētu aizlidot vairāku kilometru attālumā, kas padara šo risku par īpaši bīstamu tā sagaidāmās ietekmes dēļ.

Pētījumi liecina, ka otrs visizplatītākais ar VES saistīto negadījumu cēlonis ir aizdegšanās un ugunsgrēki. Spēcīga vēja apstākļos degošās atlūzas un izdalījumi var pārvietoties ievērojamos attālumos, nokrist uz apkārt esošajiem laukiem vai mežiem, izraisot ugunsgrēkus šajās platībās un nodarot kaitējumu apkārt esošajiem īpašumiem. Dome ņem vērā konstatēto, ka, ņemot vērā turbīnu augstumu, apdzēt tās degšanas laikā nebūs iespējams. Pieejami dati liecina, ka 2019. gadā fiksēti 23 ugunsgrēki, kad aizdegušās VES turbīnas.³³ Tādējādi potenciālā VES aizdegšanās rada arī vides piesārņojuma risku VES degšanā radīto dūmu formā.

No pētījumiem izriet, ka trešais izplatītākais apdraudējuma cēlonis ir VES strukturālie bojājumi vai atteice. Tas lielākoties attiecas uz vēja ģeneratoru bojājumiem vētras laikā vai to sabrukšanu. Pētījumos aprakstītie gadījumi liecina, ka praksē ģeneratoru bojājumi un sabrukšana notiek neskatoties uz to, ka ir uzstādīti drošības sensori. Piemēram, 2016. gadā VES Vācijā, Sitenā vēja ģenerators tika atslēgts pēc tam, kad datorizētā sistēma konstatēja rotora bojājumu, bet tomēr bojājuma rezultātā ģenerators tika satricināts tik ļoti, ka sabruka uz zemes³⁴.

Dome konstatē, ka ne Ziņojums, ne Biroja Atzinums nesatur informāciju un datus par to, kas notiks ar VES pēc to ekspluatācijas termiņa beigām jeb pēc 20 gadiem, ņemot vērā, ka VES ekspluatācijas ilgums ir 20 gadi. Tādējādi no Iesniedzēja sniegtās informācijas neizriet, kas notiks ar 51 000 m³ armēta betona, ~6 000 tonnām aprūsējušā tērauda, kas tiks izmantots VES parka būvniecībā (abos VES parkos kopā), kā arī ar daudzajām tonnām spārnu kompozītā materiāla, kas nav pārstrādājams. Ņemot vērā minēto, Dome secina, ka pastāv risks, ka šie materiāli tiks atstāti Latvijas zemē un Tukuma novada pašvaldība var būt spiesta tos savākt un utilizēt par pašvaldības līdzekļiem. Tādējādi Dome konstatē, ka samērīguma un piesardzības principa kontekstā tā nevar akceptēt tādu Paredzēto darbību, pēc kuras ietvaros uzbūvēto VES derīguma termiņa beigām nav zināms, vai tiks aizvākti ar to saistītie materiāli.

Kopsakarā ar iepriekš minēto Dome ņem vērā arī to, ka Latvijā nav iepriekšēja pieredze tāda augstuma VES uzstādīšanā, kādus Paredzētās darbības ietvaros plāno uzstādīt Iesniedzējs. Savukārt visā pasaulē ir uzstādītas tikai dažas šāda augstuma VES. Tādēļ šobrīd ir apgrūtināts prognozēt pilnīgi visu potenciāli sagaidāmo VES uzbūvēšanas un darbības rezultātā radīto negatīvo ietekmi, taču no pieejamajiem pētījumiem un informācijas secināms, ka VES darbība atstāj kopumā negatīvu ietekmi uz vidi un iedzīvotājiem, un potenciāli VES vienīgais piensums ir saražotā enerģija. Savukārt par Paredzētās darbības īstenošanas rezultātā saražotās enerģijas realizāciju Latvijā, kas būtu uzskatāms par būtiskāko VES darbības ieguvumu, Domei nav informācija.

Ņemot vērā minēto, pamatojoties uz samērīguma principu, kā arī vienu no vides tiesību pamatprincipiem – piesardzības principu, Dome secina, ka sabiedrības ieguvums būs lielāks, ja Paredzētā darbība netiks realizēta, nekā Iesniedzējam radītais kaitējums, ja tam nebūs iespējams realizēt Paredzēto darbību Tukuma novada "Pienavā".

³⁰ <http://www.caithnesswindfarms.co.uk/AccidentStatistics.htm>

³¹ <https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/8948363/1500-accidents-and-incidents-on-UK-wind-farms.html>

³² <http://www.caithnesswindfarms.co.uk/AccidentStatistics.htm>

³³ <http://www.caithnesswindfarms.co.uk/AccidentStatistics.htm>

³⁴ <http://www.lvz.de/Region/Doebeln/Durch-Unwucht-Defektes-Rotorblatt-reisst-Mast-um>

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem 6. panta 7. punktu, ANO 1979.gada Konvencijas par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību 1., 2. pantu, Eiropas Padomes Eiropas ainavu konvencijas preambulas, 1. panta "d" punktu, 2. un 5. pantu, LR Satversmes 115.pantu, likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 17. panta 1.¹ daļu, 22. panta otro daļu, Vides aizsardzības likuma 1. panta 7. un 17.punktu, 3. panta pirmās daļas 2. punktu, 8. panta pirmo daļu, 12. panta sestās daļas 1. un 2. punktu, Sugu un biotopu aizsardzības likuma 2. un 9. pantu, 11. panta 1., 2., un 6. punktu, likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 4. panta pirmo daļu, Ķemeru nacionālā parka likuma 1. un 9. pantu, likuma "Par pašvaldībām" 3. pantu, Ministru kabineta 2000.gada 14.novembra noteikumu Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" 1. pielikuma, Tukuma novada Dome nolēmj:

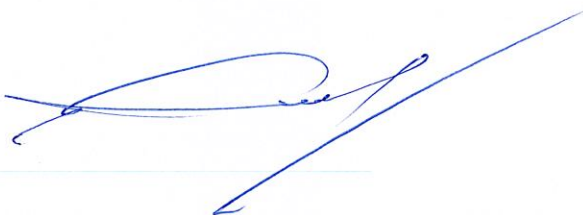
1. neakceptēt SIA "Pienavas Wind" paredzēto darbību – Vēja elektrostaciju parka "Pienava" būvniecību Tukuma novadā,

2. uzdot Kultūras, sporta un sabiedrisko attiecību nodaļai atbilstoši likuma "Par ietekmi uz vidi novērtējumu" 23. pantam triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas ievietot lēmumu tīmekļa vietnē www.tukums.lv un piecu darbdienu laikā nosūtīt publicēšanai vietējā laikrakstā "Neatkarīgās Tukuma Ziņas".

Lēmumu Administratīvā procesa likumā noteiktā kārtībā var pārsūdzēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas Administratīvajā rajona tiesā.

Lēmums stājas spēkā, kad tas Paziņošanas likumā noteiktā kārtībā paziņots adresātam.

Domes priekšsēdētājs

N.Rečs